

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

12.5.2021

LAUSUNTO: VAIKUTA VESIIN – EHDOTUS KOKEMÄENJOEN-SAARISTOMEREN-SELKÄMEREN VESIENHOITOALUEEN VESIENHOITOSUUNNITELMAKSI VUOSIKSI 2022 – 2027

MTK-Satakunta, MTK-Varsinais-Suomi ja MTK-metsälinja esittävät yhteisenä lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Vesipuidedirektiivin edellyttämiä vesienhoitosuunnitelmia kootaan jo kolmatta kertaa. Suunnittelun avulla meille on koottu mittava tietopaketti vesistöjen tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Edellisten kausien kokemukset ja koko ajan lisääntyvä tieto vesien tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä ovat edesauttaneet kolmannen kierroksen suunnittelutyötä. Sisällöt tulevat koko ajan selkeämmiksi ja tutummiksi, mutta toisaalta merienhoidon suunnittelu ja tulvariskin hallinnan suunnittelu ovat laajentaneet kokonaispakettia. Kun tieto lisääntyy, tarkkuusvaatimus myös lisääntyy. Lisäksi esimerkiksi ilmastonmuutos ja luokiteluperusteiden tarkistaminen tai toimintaympäristön muutos teettävät lisätyötä. Vesienhoidon suunnittelukierrokset ovat edelleen **mittavia työsarkoja** ympäristöhallinnolle.

Vesienhoitosuunnitelmaehdotus tausta-aineistoineen on laaja kokonaisuus, johon paneutuminen vaatii aikaa ja asiantuntemusta. Asiakirjojen laajuus vaikeuttaa niihin tutustumista, vaikka ne onkin koottu erillisiksi paketeiksi. Tämän vuoksi **suunnitelmasta tarvittaisiin selkeälukuinen tiivistelmä.**

LAUSUNTO: VAIKUTA VESIIN – EHDOTUS KOKEMÄENJOEN-SAARISTOMEREN-SELKÄMEREN VESIENHOITOALUEEN VESIENHOITOSUUNNITELMAKSI VUOSIKSI 2022 – 2027

MTK-Satakunta, MTK-Varsinais-Suomi ja MTK-metsälinja esittävät yhteisenä lausuntonaan seuraavaa:

Yleistä

Vesipuidedirektiivin edellyttämiä vesienhoitosuunnitelmia kootaan jo kolmatta kertaa. Suunnittelun avulla meille on koottu mittava tietopaketti vesistöjen tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Edellisten kausien kokemukset ja koko ajan lisääntyvä tieto vesien tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä ovat edesauttaneet kolmannen kierroksen suunnittelutyötä. Sisällöt tulevat koko ajan selkeämmiksi ja tutummiksi, mutta toisaalta merienhoidon suunnittelu ja tulvariskin

hallinnan suunnittelu ovat laajentaneet kokonaispakettia. Kun tieto lisääntyy, tarkkuusvaatimus myös lisääntyy. Lisäksi esimerkiksi ilmastomuutos ja luokiteluperusteiden tarkistaminen tai toimintaympäristön muutos teettävät lisätöitä. Vesienhoidon suunnittelukierrokset ovat edelleen **mittavia työsaakoja** ympäristöhallinnolle.

Vesienhoitosuunnitelmaehdotus tausta-aineistoinen on laaja kokonaisuus, johon paneutuminen vaatii aikaa ja asiantuntemusta. Asiakirjojen laajuus vaikeuttaa niihin tutustumista, vaikka ne onkin koottu erillisiksi paketeiksi. Tämän vuoksi **suunnitelmasta tarvittaisiin selkeälukuinen tiivistelmä.**

Suunnittelun taustatiedot

Vesien todellisen tilamuutoksen seuranta hämmentää se, että luokkamuutoksia on tapahtunut myös menetelmällisistä muutoksista, uudesta seuranta-aineistosta tai vesimuodostumatyyppien muutoksesta johtuen. Esimerkiksi yhden laatu normin tiukentumisen vuoksi vesienhoitoalueen kaikkien vesimuodostumien kemiallinen tila muuttui huonoksi. Jollakin tavoin **vertailua edellisiin kausiin pitää pystyä tekemään, jotta saadaan tehtyjen toimenpiteiden vaikutukset näkyviin.** Jos laatu normeja kiristetään, tavoiteaikataulunkin on joustettava.

Vesienhoitosuunnitelman laadinnassa on pyritty hyödyntämään kaikki **saata-vissa oleva tieto**, mutta se **on kuitenkin edelleen riittämätöntä.** Sen vuoksi luokittelussa on jouduttu turvautumaan asiantuntija-arvioihin ja ryhmittelyihin. **Vedenlaadun seuranta** on jouduttu karsimaan kustannussyistä, vaikka sitä on päinvastoin tarve **lisätä. Fosforin osalta ei edelleenkään seurata erikseen partikkelifosforin ja liukoisen fosforin huuhtoumaa. Ammattitaitoinen seurantatiedon keruu ja tulkinta** ovat ehdottoman tärkeitä. Työn tulee olla luotettavaa ja siksi **viranomaisten vastuulla. Toiminnanharjoittajien seurantavelvollisuutta ei tule nykyisestä laajentaa.**

Hajakuormituksen määrää arvioidaan malleilla, joiden luotettavuus perustuu lähtöaineiston luotettavuuteen ja tulkinnan oikeellisuuteen. Malleja tarkennetaan jatkuvasti. Edellä esillä ollut **seurantatiedon tärkeys korostuu myös mallien kehittämisessä, jotta niiden tarkkuutta voidaan edelleen parantaa.** Tämä työ edellyttää **pitkäaikaisia ja kattavia seurantoja**, sillä **oikea tieto antaa pohjan vesiensuojeluohjelmassa esitettävälle toimenpiteille** ja niiden määrälle sekä toiminnanharjoittajilta edellytettävälle lupavelvoitteille.

Sisäinen kuormitus on huomioitu vesistöjen tilaa heikentävänä tekijänä. Sen oletetaan myös kasvavan ja vesien lämpötilan nousun ja kasvukausien pitene-misen myötä. Sisäisen kuormituksen tutkimustarve ja merkitys on todettu, **mutta vähentämistoimenpiteitä tai rahoitusta niille ei edelleenkään esitetä.** Ulkoa tulevaa kuormitusta säädellään jo monin tavoin, ja kaikki toimenpi-deohjelmissa mainitut ehdotukset koskevat ulkoista kuormitusta. **Emme voi määrättömästi asettaa tiukkenuvia ehtoja ulkoiselle kuormitukselle**, kun nykyistenkin toimien vaikutukset ovat hitaita ja ilmastomuutos vaikeuttaa tilan-netta. Joudumme Lounasi-Suomen alueella elinkeinotoiminnan kannalta varsin hankalaa tilanteeseen. EU:n asettama aikataulu vesien hyvälle tilalle on vai-kutusten hitauteen nähden äärettömän tiukka. Mikäli sisäisen kuormituksen prosessiin ei kyetä vaikuttamaan, monen vesistön hyvän tilan saavuttaminen on lähes mahdotonta. **Sisäisen kuormituksen ymmärtämiseen sekä**

vesistöjen hoitoon ja kunnostukseen on panostettava suunnitelmassa enemmän.

Pistekuormittajien tiedot perustuvat VAHTI-järjestelmän tietoihin. **Koska piste-kuormituksen hallinta on huomattavasti helpompaa kuin hajakuormituksen, kuormittajien toimintaa on entisestään tehostettava ja varauduttava poikkeustilanteisiin** mm. tulvien varalta. On nurinkurista, että haja-asutuksen jätevesiä siirretään viemäroinnin kautta jätevedenpuhdistamoille, mistä niitä saatetaan päästää ohjuoksutuksina tai ylivuotoina suoraan vesistöön. Myös teollisuuden osalta on tapahtunut ylivuotoja ja raskasmetallipäästöjä mm. Harjavallassa. **Hulevesien erottelu** on entistä tarpeellisempaa ilmastonmuutosta ja runsaiden sadekuurojen aiheuttamia tulvatilanteita ajatellen.

Yhdyskuntien jätevesiliete ja sen sijoittaminen ovat jääneet edelleen täysin huomiotta, vaikka kyseessä on jo kolmas suunnittelukierros. Tällä hetkellä viher- ja tienvarsirakentamisessa tai muussa toiminnassa voidaan käyttää huomattavasti suurempia ravinnemääriä kuin peltoviljelyssä. Ehdotuksesta ei selviä, mihin ryhmään jätevesilietteestä aiheutuvat ravinnepäästöt lasketaan ja miten niitä aiotaan ehkäistä. Vasta ravinteiden erottaminen lietteestä tai vaihtoehtoisesti haitta-aineiden poistaminen edistävät turvallista ravinteiden kiertoa. Tämä on erityisen tärkeää, jos puhdistamolietteitä käytetään peltojen lannoitukseen, sillä viljelijöiden on vastattava suomalaisen ruuan puhtaudesta.

Suunnitelmassa on todettu, että vesistöille **haitallisista aineista suurin osa tulee kaukokulkeumana.** Kaikkeen emme siis pysty yksin vaikuttamaan ja siksi on panostettava kansainvälisesti pahimpien kulkeumalähteiden suitsimiseen. **Maatalouden kasvinsuojeluaineiden osalta suunnitelmasta saa erikoisen ja vastuuttoman kuvan niiden käytöstä.** Tuhansista ja sadoista kiloista puhuminen antaa holtittoman ja varomattoman kuvan niiden leivtyksestä. Kuitenkin Suomessa kasvinsuojeluaineita käytetään vähiten EU-maista tarkoin säädellyin ehdoin.

Maatalous

Olemme vähän samassa tilanteessa kuin edellisellä suunnittelukierroksella tai oikeastaan hankalamassa, sillä ympäristökorvauksesta ei ole annettu vielä esitystä. Lisäksi järjestelmään on tulossa rakenteellisia muutoksia eli osa toimenpiteistä siirretään CAP:n suorien tukien ekojärjestelmään. Näin ollen **koko maatalousosio on tarkistettava toimenpiteitä, niiden määriä ja nimikkeistöä myöten.**

Maatalousyrittäjät ovat vuosien varrella tehneet mittavan määrän erilaisia vesiensuojelutoimia kulloistenkin ohjeiden ja edellytysten mukaisesti. Kuten hyvin on tiedossa, toimenpiteiden vaikutukset näkyvät luonnossa hitaasti. Ilmastonmuutos myös vaikeuttaa vesiensuojeluponnisteluja varsinkin hajakuormituksen osalta. **Suunnitelma antaa turhan negatiivisen kuvan maatalouden vesiensuojelutyöstä ja sen onnistumisesta.**

Viljelijöille suunnattua neuvontaa on painotettu yhtenä keskeisimmistä toimenpiteistä maatalouden hajakuormituksen vähentämiseksi. Tämä on hyvä asia. **Neuvonta, koulutus ja uusien toimintamallien kokeileminen** ovat tärkeitä maatalouden vesiensuojelutyössä.

Pelloilta tulevan hajakuormituksen hallinnan vaikeutta kuvastaa se, että **eri viljelytoimenpiteiden vesistövaikutuksista saadut tulokset ovat ristiriitaisia**. Esimerkiksi kevennetyt viljelymenetelmät voivat lisätä liukoisen fosforin huuhtoutumista. Viljelijöiden tavoitteena on joka tapauksessa menetelmästä riippumatta käyttää ravinteita taloudellisesti ja saada ne pysymään pellolla kasvien hyödynnettävissä. Pitkäjänteistä tutkimustyötä viljelytoimien vesistövaikutuksista tarvitaan, jotta toimet osataan kohdentaa oikein.

Tarkemmat huomiot vesienhoitosuunnitelmasta osa 1

3.3.2 Teollisuus

s. 54: Eurajoella ei ole tärkkelystehdasta. Kokemäellä on perunatärkkelystehdas, mutta se ei kuulu tähän listaan.

3.3.6 Metsätalous

s. 57: Metsätalousmaan osuus maapinta-alasta on läntisellä vesienhoitoalueella 76 %. Metsätalouden osuus ihmisvaikutteisesta typpi- ja fosforikuormituksesta on noussut hieman aiemmasta, mutta edelleen kuitenkin vain 6 %. **Metsätalouden vesiensuojelutoimia kehitetään ja lisätään, ja ne ovat lähtökohtaisesti toimivia.**

s. 57: Metsätalouden kunnostusojitusten aiheuttama kiintoainekuormitus vesistöjen latvavesillä on ravinnepäästöjä merkittävämpää. Tilanne on parantunut uudisojitusten ajoista. Vesiensuojelutoimenpiteitä on lisätty, ja kunnostusojitus määrät laskeneet jo vuosia. Kunnostusojitustarpeen tarkastelu kuuluu jokaisen ojitushankkeen suunnitteluun. **Kiintoaine- ja ravinnekuormitusta voidaan vähentää myös lisäämällä ojitetuissa suometsissä tuhkalannoitusta ja jatkuvaa kasvatusta.**

3.3.7 Maatalous

s.59: Maatalouden suurin ravinnekuormitus ei ole Kokemäenjoen alajuoksulla, vaan sen alaosassa – Loimijoella. Kohta **”maatalouden ravinnekuormitus koostuu osin myös tuotantorakennuksista ja lantaloista huuhtoutuvista ravinteista” tulee poistaa.**

7.1. Edistymisen toimenpiteiden toteutuksessa

s. 116-117: Taulukossa 23 on arvioitu toimenpiteiden toteutumisen edistymistä. Yhdyskuntien osalta on edelleen selviä puutteita ylivuotojen ehkäisemissä. Monien haitallisten aineiden, kuten hormonien ja lääkeaineiden aiheuttamia ongelmia on ratkaisematta. **Maatalouden osalta ympäristökorvauksen toimenpiteitä on toteutettu määrärahan sallima määrä.** On muistettava, että ympäristökorvauksesta rahoitetaan muitakin kuin vesienhoitosuunnitelmassa mitattavia toimenpiteitä. Kosteikkojen määrällinen tavoite on asetettu liian korkealle.

7.3. Toimenpiteiden lisätarve

s. 122-123: Taulukossa 28 yhdyskuntien kohdalle tulee vihdoinkin ottaa huomioon **jätevesilietteen merkitys, sen sisältö ja lietteen käyttötavat.** **Maatalouden osalta taulukko antaa liian negatiivisen kuvan.** Kohdentumista on tarpeen parantaa, mutta toimenpiteitä on jo laajasti käytössä. Kuormitusherkeimmille alueille tulee suunnitelman mukaan kohdentaa **metsätalouden** perusvesiensuojelutasoa tehokkaampia toimenpiteitä. **Vesiensuojelutoimenpiteiden oikea kohdentaminen ja koko ovat sekä kustannustehokkaita että vaikuttavia toimia.**

Teollisuuden varautuminen tulviin ja poikkeustilanteisiin vaatii lisätoimenpiteitä.

8.1 Yhdyskunnat ja haja-asutus

Taulukon 29 otsikosta puuttuu haja-asutus, vaikka sitä on siinä käsitelty.

8.4 Turvetuotanto

Viime aikoina on käyty voimakasta keskustelua turpeen käytön osalta. Turpeen osalta on **tarpeen tarkistaa pinta-alat ja toimenpiteiden laajuus**.

8.6 Metsätalous

s. 137: Suunnitelmassa kuvatut toimenpide-esitykset on mitoitettu varsin hyvin todellisten kunnostusojitusmäärien mukaisesti. Ojitusten pitkään kestänyt vähentyminen on huomioitu. Toimenpiteissä on myös lukuisia kannatettavia, ja toisaalta jo käytössä olevia vesiensuojelukeinoja, kuten maaston muotojen mukaisesti vaihteleva suojavyöhykkeen leveys.

s. 137: **Ohjauskeinoissa kaivataan menetelmiä, joilla voidaan selvittää sekä oijen perkaustarvetta että vesiensuojelun tarpeita.** Metsätalouden tukijärjestelmän muuttuessa Kemerasta Metkaan, kunnostusojitusten tukeminen lopetetaan, ja siirrytään kaivattuun kokonaisvaltaisen suunnittelun ja vesiensuojelurakenteiden tukemiseen.

s. 138: **MTK tulisi lisätä yhteistyötahoksi** ohjauskeinoon ”Alueellisena ohjauskeinona edistetään vesiensuojelun, turvetuotannon, maatalouden ja tulva- ja kuivuusriskien hallinnan yhteensovittamista ja sen rahoitusmahdollisuuksia.”

8.7 Maatalous

s. 139: Kuten tekstissä on todettu, **CAP 2027 valmistelu on kesken**, eivätkä esitykset ole tulleet vielä edes lausunnolle. Sen vuoksi **koko maatalousosio on tarkasteltava uudelleen**, koska ehdotetut toimenpiteet perustuvat maatalouden ympäristökorvausjärjestelmään. Osa nykyisistä toimenpiteistä siirtynee CAP:n suorien tukien ekojärjestelmään.

s. 139: ”Ravinteiden käytön hallinnalla tavoitellaan peltojen ravinnehuuhtouman merkittävää vähentämistä lannoituskäytäntöjen muutoksella...” tulee **korvata lannoituskäytäntöjä täsmentämällä/kehittämällä**. Meillä käytetään pääosin sijoituslannoitusta eikä tekniikassa ole suuria muutostarpeita. Teksti antaa siinä suhteessa väärän kuvan.

s. 140: Tekstistä sivun yläreunassa puuttuu kipsi.

s. 140: Taulukossa 39 **kosteikoille on asetettu liian suuri tavoite** tapahtuneeseen kehitykseen nähden. Kustannustehokkaammat toimet tapahtuvat pelolla. Maatalouden uudet ja hyvät vesiensuojelumenetelmät eli kipsi, rakennekalkki ja kuidut ovat tervetulleita keinovalikoimaan. Niiden käytön tulee kuitenkin olla myös viljelymaan kannalta hyviä ja turvallisia.

s. 141-142 Taulukkoon on koottu ohjauskeinot tulevalle hoitokaudelle. **MTK ja viljelijät sopivat esitettyihin kohtiin yhteistyötahoksi lähes jokaiseen** lukuun ottamatta rahoitusta, tutkimusta ja seurantaa. Yrittäjien kokemusten ja näkemysten kuunteleminen on tärkeää. Rahoitukseen tarvitaan muitakin lähteitä kuin MMM ja YM, tilusjärjestelyihin tarvitaan MML, kuivatusyhteisöihin salaojitusasiantuntijat ja koulutukseen oppilaitokset.

8.13 Vesirakentaminen, säännöstely ja vesistökuunnostukset

s. 152 Rehevien järvien kohdalla todetaan, että **kunnostukset aloitetaan vasta, kun varmuudella** on toteutettu tai **toteutetaan riittävät toimenpiteet ulkoisen kuormituksen vähentämiseksi**. Sinänsä periaate on hyvä, mutta **mikä on riittävästi ja milloin ollaan täysin varmoja riittävydestä**, kun luonnon muutosten kanssa ollaan tekemisissä ja menetelmät tai tavoitteet muuttuvat? Lause rajaa kunnostustoimia ja rajoittaa tärkeää vesiensuojelun toimintaa.

8.15 Maankäyttö

s. 157: Suunnitelmassa todetaan ”*Vesienhoidollisesti kestäväää suunnittelua tulee tavoitella kaikilla suunnittelutasoilla (maakuntakaava, yleiskaava, asema-kaava, rakentamisen luvitus) ja lainsäädännöllä tulee varmistaa kaavoituksen mahdollisuudet tähän.*” Olemme asiasta täysin eri mieltä. Kaavoituksen tarkoitus on ohjata lähtökohtaisesti rakentamista, ja yhteensovittaa maankäytön eri muotoja. ***Kaavoitus ei ole, eikä sen koskaan tule olla suojeleinstrumentti.*** Tämä koskee myös vesiensuojelua. Vesiensuojelun tarkastelu varsinkin maakuntakaavan mittakaavassa voi johtaa vain epäonnistuneisiin toimenpiteiden rajauksiin ja kohdentamiseen. ***Lainattu teksti tulee ehdottomasti poistaa suunnitelmasta.***

s. 157: ”... ja ulottaa kaavallinen suunnittelu tarvittavassa määrin vesialueille vesialueisiin kohdistuvien toiminnallisten ja suojelelullisten tavoitteiden yhteensovittamiseksi.” ***Kaavoitusta ei tule missään tapauksessa ulottaa vesialueille.*** Vesienhoitosuunnitelma ei ole poliittinen toiveiden tynnyri. ***Lainattu teksti tulee ehdottomasti poistaa suunnitelmasta.***

s. 158: ”Nykyinen lainsäädäntö ei anna ELY-keskukselle maankäyttö- ja rakennuslain puitteissa mahdollisuutta puuttua jälkikäteen muihin kuin vaikutuksiin merkittäviin maakunnallisiin tai valtakunnallisiin asioihin. Vesienhoitoon liittyvän yleisen edun näkökulmasta voi olla tarpeen tarkastella ELY-keskukselle maankäyttö- ja rakennuslaissa osoitettuja tehtäviä ja lisätä sen tehtäviin vesienhoidon tavoitteiden toteutumisen edistäminen sekä valvonta niiden välittymisestä kaavoihin ja luvitukseen.” ***Vesienhoitosuunnitelma ei ole lainsäädäntöhanke,*** eikä sillä muuteta viranomaisten lakisäätteisiä tehtäviä. ***Lainattu teksti tulee ehdottomasti poistaa suunnitelmasta.***

11. Ympäristöselostus

Selostuksessa todetaan, että suunnitelman toimeenpanolla on vain vähäisiä haitallisia vaikutuksia elinkeinoelämään, vaikka vaadittujen toimenpiteiden määrä kasvaa. Niillä on varmaan pääosin myönteisiä vaikutuksia, mutta ***toimenpiteet kohdistuvat vaihtelevasti eri yrityksiin.*** Jollekin rajoitukset, kiellot tai toimenpidevaatimukset voivat olla taloudellisesti kohtuuttomia.

Kustannus-hyötynäkökulma esitettyjen toimenpiteiden osalta ***jää liian vähäiseksi.*** Se on kuitenkin tärkeä sekä rahoittajan että toteuttajan näkökulmasta.

Tarkemmat huomiot vesienhoitosuunnitelmasta osa 2

3.1. Vesiin kohdistuva ravinne- ja kiintoainekuormitus

s 1-2: Kuten tekstissä todetaan monet huuhtoumatiedot perustuvat arvioihin ja malleihin, jotka ovat epätarkkoja. Hulevedet kuitenkin ilmeisesti kyetään tarkemmin arvioimaan. Miksi tiedot ovat 20 vuotta vanhoja? Haja-asutuksen osaltakin arvio perustuu vajaaseen tietoon.

7.7 Maatalous

Tekstissä puhutaan ympäristötuesta, vaikka se on jo aiemminkin ollut ympäristökorvaus. Termit pitänee tarkistaa muistakin kohdin.

8.3.2 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Etenkin ***Lounais-Suomessa kevätkesän kuivuus*** on otettava vakavasti, sillä usein veden puute on viljelyn kriittinen tekijä. Heikko kasvusto vähentää ravinneiden käyttöä ja lisää huuhtoutumisriskiä sekä heikentää kannattavuutta.

Varsinais-Suomen ja Satakunnan toimenpideohjelmasta

4.2. Maatalous

s.18: Koneiden koon kasvu ei automaattisesti heikennä maan rakennetta, kuten tekstissä todetaan. Riski kylläkin kasvaa.

4.3 Metsätalous

s. 19: ”Lisäksi metsänhoitoon liittyvät tuet uudistuvat ja mm. nykyinen kunnostusojituksiin suunnattu tuki todennäköisesti vähenee. Nämä saattavat pienentää metsätalouden vesistökuormitusta pitkällä aikavälillä. Maanmuokkaukset tulevat jatkossa todennäköisesti vähenemään, mikä myös pienentää metsätalouden vesistökuormitusta. Päivitettyjen PEFC-sertifioinnin kriteerien myötä suojakaistojen leveydet tulevat kasvamaan ja mm. energiapuun korjuulle on tiukemmat kriteerit.” **Tekstiä tulee muuttaa ja täydentää näillä olennaisilla muutoksilla: Kunnostuksiin suunnattu tuki loppuu 2024 alkaen. PEFC-sertifiointistandardin velvoittavissa kriteereissä vesistön suojakaistat kaksinkertaistuvat, ja niillä sallitaan vain peitteinen, jatkuva metsänkasvatus.**

7.3 Peltoviljely ja kotieläintalous

s. 31: **Lannan syyslevityksestä ei voi** Suomen oloissa **kokonaan luopua**. Syksyn sääolot vaihtelevat ja toisaalta myös keväällä märässä maassa isoilla koneilla ajettaessa saattaa tulla isompia vahinkoja.

11.2.4 Maatalous

Pohjavesien puhtaus ja riittävyys ovat myös maataloudelle hyvin tärkeitä asioita ja niitä halutaan vaalia. Kasvinsuojeluaineet liitetään yleensä maatalouteen, samoin niistä aiheutuneet pilaantumiset. Todellisuudessa vanhoissakin pilaantumistapauksissa syynä ovat valtaosin muualla käytetyt torjunta-aineet. Nykyisin maataloudessa sallituista aineista ei ole aiheutunut lainkaan pilaantumisia. Kasvinsuojeluaineiden käytön **rajoituksia koskien riittää, että aineiden käytöstä annettuja ohjeita noudatetaan**. Ympäristökorvausjärjestelmän ehdot ja BAT- tekniikan käyttövelvoite ovat riittäviä pohjavesien suojelutoimenpiteitä maatalouden osalta. **Valtion on huolehdittava pohjavesien tarkkailusta aiheutuvista kustannuksista.**

13.1.2 Hajakuormitus – peltoviljely

s. 68: Viljelykasvien lannoitustasot eivät ole tarkentumassa, vaan **lannoitusmääriä on vähennetty jo vuosikymmenten ajan** ja samalla lannoitusta **on tarkennettu** monin eri tavoin.

13.1.2 Hajakuormitus – metsätalous

s. 69-70: Koko metsätalous kappaleen teksti on varsin stillisoimatonta, ja kieli-asuun voisi kiinnittää huomiota kautta linjan. Kappaleessa myös spekuloidaan hakkuiden kasvulla. Markkinat kuitenkin vaikuttavat hakkuiden vuotuisen määrään. Positiivista on, että metsätalouden vesistökuormituksen vähäinen merkitys Lounais-Suomessa tuodaan selvästi esille.

s. 70: ”Metsänhoidossa tämä tulee ottaa huomioon erityisesti ojitusten yhteydessä tekemällä mm. rakenteita, joiden avulla voidaan veden viipymää pidentää ja ”varastoida” vettä metsäalueille. Vesiensuojelutoimenpiteitä on myös kehitettävä hakkuihin ja maanmuokkaukseen liittyen.” **Veden virtaustakin hidastavat vesiensuojelurakenteet ovat olleet arkipäivää jo aiemmilla vesienhoidon suunnittelukausilla.** Erityisesti kaivukatkojen ja pintavalituksen lisääminen olisi edelleen tehokkaimpia toimenpiteitä. Hankealueiden topografia

ja maanomistusolot haastavat rakenteiden kohdentamista. Hakkuisiin ja maanmuokkaukseen liittyen vesiensuojelutoimenpiteitä kehitetään.

15.1. Toisen suunnittelukauden pintavesien tilatavoitteiden saavuttaminen ja toimenpiteiden toteutuminen

s. 99, taulukko 15.2, toteutustilanne vuonna 2021: ”*Metsätalouden toimenpiteet ovat edenneet enimmäkseen suunnitellussa aikataulussa. Toimenpiteiden määrä riippuu kuitenkin metsänhoitotoimenpiteiden, kuten kunnostusojitusten ja hakkuiden määrästä.*” Toimenpiteiden määrästä kertovasta lauseesta välittyvä tarpeettomasti negatiivinen tilannekuva. Käytännössä kunnostusojitusmäärät ovat laskeneet vuosikausia, eikä trendin muutosta ole näköpiirissä. Tällöin myös tarvittavien vesiensuojelurakenteiden todennäköinen vähentyminen ei ole negatiivista vesiensuojelun kehitystä. Tulosten tulkinnassa pitää olla tarkkana. s.100: Taulukossa maatalouden toimenpiteiden toteutuminen 2021 antaa virheellisen kuvan, sillä toteutumisvaje ei ole kiinni viljelijöiden tahdosta, vaan määrärahan niukkuudesta.

s. 107: taulukko 15.5, metsätalouden toimenpiteiden riittävyys ja lisätarve perusteluineen: ”*Esitetyt vesiensuojelutoimet tulee ottaa kattavasti käyttöön vesistövaikutusten minimoimiseksi. Lisäksi kuormitusherkimmille alueille tulee kohdentaa metsätalouden perusvesiensuojelutasoa tehokkaampia toimenpiteitä. Luonnonhoitohankerahoitusta tulee suunnata erityisesti vesiensuojelutoimenpiteisiin.*” Kannatettavaa. Maanomistajat on otettava mukaan jo hankkeiden suunnitteluvaiheessa. Vesiensuojelutoimien kustannustehokas kohdentaminen on olennaista toimien vaikuttavuudelle.

16.2.5. Sektorikohtaiset toimenpiteet vuosille 2022–2027 – Metsätalous

Tämä kappale on hyvin kirjoitettu.

Näkökulmia jatkovalmisteluun

Oikeusvaikutukset

Vesienhoitosuunnitelman mukaan **EU-tuomioistuin on linjannut** Weser-tuomiossa, että vesienhoidon **ympäristötavoitteet ovat oikeudellisesti sitovia**, kun ne Suomessa vesienhoitolain säätämisen aikaan hahmoteltiin pikemmin vesienhoidon suunnittelua ohjaaviksi tavoitteiksi. Tämä vaatii suunnitelmaan tarkemman kuvauksen siitä, **mitä päätös käytännössä tarkoittaa**.

Valuma-aluekohtainen suunnittelu ja yhteistyö

Pidempään on keskustelu **laajempien alueiden vesistösuunnittelusta tai valuma-alue-suunnittelusta**. Tämä koskee niin kuivatushankkeita kuin vesiensuojelua. Tarvitsemme tällaista **suunnittelutyötä varten osaavia tekijöitä**, joiden vesiosajien riittävästä koulutuksesta on huolehdittava. Hanketyössä päästään parhaaseen tulokseen laajalla eri tahojen yhteistyöllä sekä maanomistajien mukaan ottamisella heti alusta lähtien. Tästä on hyvänä esimerkkinä Loiku-hankkeessa toteutettu Punkalaitumen pilotti.

Kuivuusjaksot

Suomessa on hyvät vesivarat ja keskimäärin riittävä sadanta. **Ilmastonmuutoksen myötä** sääilmiöiden **ennakoidaan** äärevöityvän, rankkasateiden lisääntyvän ja **kuivuusjaksojen pidentyvän**. Kevätkesän kuivuus on nykyisinkin toistuva ongelma Lounais-Suomessa ja ilmiön pelätään lisääntyvän. Sen vuoksi meidän on **kiinnitettävä entistä enemmän huomiota** paitsi ojitukseen, myös **viljelymaan kuivuuden kestävyYTEEN ja veden varastointiin ja sen**

riittävyteen. Muutoin esiintyy lisääntyvässä määrin kuivuuden heikentämiä kasvustoja, jotka ovat joka suhteessa epätoivottavia.

Rahoitus

Nyt lausuttavana oleva **vesienhoitoalue on maan merkittävinä maatalous-alueena.** Etenkin Varsinais-Suomen, Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan vesistöjen pääosin tyydyttävän tilan vuoksi **maatalouden kuormituksen vähentämiseen kohdistuu kova paine.** Alueen sijainti Itämeren rannikolla, ilmastonmuutos, alueen alavuus ja tulvaherkkyys lisäävät vesiensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Asukkaiden sekä loma-asutuksen ja virkistyskäytön suuri määrä tuovat myös painetta vesiensuojelun tehostamiseen.

Maaseudun ja maatalouden vesistökuormitus on pääasiassa hajakuormitusta, jonka hallinta on huomattavasti vaikeampaa kuin pistekuormituksen hallinta. Viljelijät osallistuvat lähes 100-prosenttisesti maatalouden ympäristötukiohjelmaan ja noudattavat korvausta vastaan ohjelmassa asetettuja ehtoja. Lisäksi maatalouden ympäristöluvissa edellytetään parhaan käytettävissä olevan tekniikan käyttöönottoa.

Maatalouden harjoittajilla ei ole mahdollisuutta siirtää vesiensuojelun lisätoimenpiteistä aiheutuvia kustannuksia tuoteketjussa eteenpäin. Näin ollen lisätoimenpiteistä aiheutuviin **kustannuksiin on osoitettava resurssit valtion varoista.** Niitä voidaan osoittaa MMM:n ja YM:n lisäksi esim. TEM:n puolelta. Lisäksi yksityinen rahoitus hanketoiminnan ja vastaavan kautta on tervetullutta. Ympäristökorvausjärjestelmään ja muuhun rajoitukseen tarvitaan enemmän joustavuutta.

Resursseja on syytä **kohdentaa** niihin vesistöihin tai niiden osa-alueisiin ja valuma-alueisiin, joissa vesien tila on tyydyttävä ja/tai sitä huonompi. Kohdentamalla voimme saavuttaa vesien hyvän tilan joissakin tyydyttävässä tai sitä huonommassa kunnossa olevissa järvissä vuoteen 2021 ja siitä eteenpäin.

Seuranta, mittarit ja raportointi

Vesienhoidon seurannan raportointimittarit on valittava huolella. Niiden tulee **antaa luotettava kuva** toteutetuista toimenpiteistä. Erityisesti EU:lle raportoitavien toimenpiteiden suhteen on oltava tarkka, jottei anneta virheellistä kuvaa Suomen vesiensuojelun tasosta.

Vesienhoidon yhteistyö

Allekirjoittaneet tahot ovat olleet mukana Varsinais-Suomen ELY-keskuksen vesienhoidon yhteistyöryhmässä, joten olemme voineet osallistua vesienhoidon alueelliseen suunnitteluun ja antaa palautetta suunnittelun edetessä. Sidosryhmien syvälinen osallistuminen ja vaikuttaminen näin laajaan erityisasiantuntemusta vaativaan asiaan jää silti väkisin pintapuoliseksi. Sen vuoksi on tärkeää, että **elinkeinojen edustajilla on mahdollisuus osallistua myös vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelmien jatkokesittelyyn sekä saada tietoa seurannan tuloksista.** Olemme jatkossakin valmiita osallistumaan tähän työhön.

Korostamme kustannusten ja hyötyjen tarkastelua sekä hallinnon puolella että vesiensuojelutoimenpiteiden toteutuksessa. Suomen talouden tilanne huomioon ottaen hallintoa on kevennettävä ja sen vuoksi myös etsittävä keinoja, **miten vesienhoidon suunnittelua voidaan keventää.**

Esitämme myös harkittavaksi **vähemmän vaativien ympäristötavoitteiden asettamista jatkossa joillekin vesimuodostumille**, jotka ovat elintarviketuotannon kannalta tärkeitä tai luonnonoloiltaan sellaisia vesimuodostumia, että niiden osalta **vaativimpien tavoitteiden saavuttaminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman kallista**.

MTK-Satakunta

MTK-Varsinais-Suomi

MTK-metsälinja

Elina Liinajarja
Aluepäällikkö

Aino Launto-Tiuttu
Aluepäällikkö

Markus Nissinen
Ympäristöasiantuntija